

Tytoń i alkohol wśród ławskiej młodzieży. Uczniowie wypełnili ankiety - znamy wyniki

data aktualizacji: 2023.11.06

W jakim stopniu rozpowszechnione są wśród ławskiej młodzieży palenie tytoniu - w tym e-papierosów - oraz picie alkoholu? W grudniu ubiegłego roku, w ramach siódmej edycji takiego badania, ankiety na ten temat wypełniło prawie tysiąc uczniów z siódmych klas szkół podstawowych oraz pierwszych klas szkół ponadpodstawowych w naszym mieście.

Wyniki podsumowuje w poniższym artykule Krzysztof Bobrowski z Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie.

Ogólne informacje o badaniach ławskich 2001 - 2022

W połowie sierpnia do Ławy dotarł „Raport z badań ankietowych rozpowszechniania używania substancji psychoaktywnych oraz innych zachowań ryzykownych, a także zaburzeń zdrowia psychicznego wśród młodzieży ławskiej 2022”.

Za projekt badań oraz opracowanie jego wyników i raportu odpowiadał Instytut Psychiatrii i Neurologii. Badania ankietowe w szkołach przeprowadzili, specjalnie do tego przygotowani, pracownicy Ośrodka Psychoedukacji - wydziału Urzędu Miasta w Ławie.

Badania ławskie prowadzone są od 2001 roku, a więc od ponad 20 lat, w celu monitorowania

rozpowszechnienia używania substancji psychoaktywnych, innych zachowań ryzykownych oraz problemów dotyczących zdrowia psychicznego wśród uczniów z klas pierwszych i trzecich gimnazjów, którym, po reformie systemu edukacji i likwidacji gimnazjów, odpowiadają obecnie klasy siódme szkół podstawowych (7 SP) oraz pierwsze szkół ponadpodstawowych (1 SPP). Obecny raport prezentuje wyniki ostatniej, siódmej edycji badań z grudnia 2022 roku, na tle danych z wcześniejszych edycji badań iławskich.

Informacje o metodologii badań i prezentacji wyników

Tak jak w poprzednich edycjach, badania prowadzone były metodą audytoryjną w klasach szkolnych, w sposób zapewniający zachowanie anonimowości poszczególnym uczniom, klasom i szkołom. Obejmowały całą populację uczniów z klas 7 SP i klas 1 SPP, która liczyła 1 013 osób.

Udział w badaniach był w pełni dobrowolny. Uwzględniano także prawo rodziców do sprzeciwu wobec udziału nastoletniego dziecka w badaniach. Odnotowano sprzeciw wobec udziału w badaniach nastoletniego dziecka ze strony 31 rodziców oraz osobistą odmowę ze strony 28 uczniów. Ponadto część uczniów była nieobecna w szkole w trakcie prowadzonych badań. Około 20 uczniów wypełniło ankiety niepoprawnie, w sposób budzący wątpliwości co do wiarygodności udzielanych odpowiedzi.

W sumie uzyskano poprawnie wypełnione ankiety przez 824 uczniów, w tym 128 z klas młodszych oraz 696 z klas starszych (było to 81% docelowej populacji).

Dzięki temu, że badania realizowane są od 20 lat, możemy obserwować nie tylko aktualne rozpowszechnienie wśród młodzieży ryzykownych zachowań, ale także zmiany z biegiem lat i trendy, czyli tendencje wzrostowe, spadkowe lub inne. Są to bardzo cenne informacje, które pozwalają reagować na zagrożenia i problemy identyfikowane w badaniach iławskich oraz aktualizować plany działań profilaktycznych w celu jak najlepszej ochrony młodych ludzi przed różnymi problemami i zagrożeniami.

Po zakończeniu publikacji wyników zaprezentujemy Państwu plany samorządu w zakresie działań profilaktycznych na najbliższe lata.

W pierwszej części zaprezentujemy wyniki dotyczące palenia papierosów (także e-papierosów) oraz picia alkoholu.

Podsumowanie wyników badań iławskich 2001-2022

Tytoń

Pomiędzy dwiema ostatnimi edycjami badań, w 2018 i 2022 roku, **wskaźniki używania tytoniu**, opisujące palenie papierosów łącznie z używaniem tytoniu w innej formie, **nie uległy istotnym statystycznie zmianom**, zarówno w klasach młodszych, jak i starszych. Nie stwierdzono także istotnych różnic w wartościach wskaźników pomiędzy dziewczętami a chłopcami.

Jeśli spojrzymy na tendencje do zmian wskaźników w całej historii badań iławskich, to po okresowych fluktuacjach, **poziom wskaźników używania tytoniu w 2022 roku jest bardzo podobny do poziomu z 2001 roku**.

W 2022 roku odsetki używających tytoniu w jakiejkolwiek formie, w ostatnim roku, wyniosły 18,8% wśród młodszych klas oraz 35,6% wśród starszych. Natomiast używający tytoniu codziennie stanowili w podgrupach wiekowych odpowiednio 1,6% i 13,4%.

W porównaniu z opublikowanymi wcześniej wynikami badań mokotowskich uczniów klas 1 SPP,

przeprowadzonymi w Warszawie, w 2020 roku, wśród uczniów ławskich szkół wyraźnie wyższe były odsetki palących tradycyjne papierosy w ostatnim roku (23,1% w stosunku do 14,5%) oraz odsetki palących codziennie (9,3% do 2,5%).

Alkohol

W młodszych klasach zdecydowanie dominują abstynenci: 60% uczniów stwierdziło, że nigdy w życiu nie piło alkoholu, a w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie nie piło alkoholu aż 80%. Można ocenić jako bardzo niski odsetek uczniów pijących alkohol w ostatnich 30 dniach przed badaniem oraz upijających się w tym okresie: 3,9% oznacza, że dotyczyło to jedynie pięciu uczniów z całej badanej grupy, liczącej 128 osób.

W klasach starszych, czyli w 1 SPP, nigdy niepijący alkoholu stanowili 40%, **blisko połowa uczniów nie piła alkoholu w ciągu ostatnich 12 miesięcy.** Natomiast picie alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni potwierdziło 26%, a upicie się w tym okresie – 17% uczniów starszych klas.

W okresie 2018 - 2022, w klasach młodszych wskaźniki picia alkoholu nie zmieniły się znacząco, natomiast w klasach starszych stwierdzono znaczące spadki w zakresie picia alkoholu kiedykolwiek w życiu, w ostatnim roku oraz 30 dni. Także ograniczyło się wśród tych uczniów upijanie się, ale zmiany nie były istotne statystycznie.

W całym okresie 21 lat, począwszy od 2001 roku, w obu grupach bardzo wyraźnie obniżyły się wszystkie wskaźniki opisujące picie alkoholu, osiągając „historyczne” minima. Odnotowano następujące spadki (w zaokrągleniu do pełnych procentów):

- *pijący alkohol w życiu: w starszych klasach – z 88% do 60%, w młodszych – z 59% do 40%;*
- *picie alkoholu w ostatnim roku: starsi – z 80% do 52%, młodzi – z 57% do 20%;*
- *picie alkoholu w ostatnich 30 dniach: starsi – z 43% do 26%, młodzi – z 23% do 4%;*
- *upijanie się, wskaźnik subiektywny: starsi – z 25% do 17%, młodzi – z 14% do 4%;*
- *upijanie się, wskaźnik obiektywny: starsi – z 25% do 17%, młodzi – z 12% do 2%.*

Nie zaobserwowano istotnych różnic pomiędzy grupami dziewcząt i chłopców w rozpowszechnieniu picia alkoholu, zarówno w młodszych, jak i w starszych klasach. **W porównaniu z opublikowanymi wynikami badań mokotowskich z 2020 roku** wśród młodzieży ławskiej bardziej rozpowszechnione było upijanie się (w okresie 30 dni poprzedzających badania, 17% w stosunku do 5,4%). Podobne natomiast były odsetki uczniów pijących alkohol w ostatnich 30 dniach.

W młodszych klasach zasadniczo nie zmieniły się znacząco wskaźniki opisujące **dostępność alkoholu.** Jedynie wśród chłopców znacznie (z 31% do 15%) zmniejszył się odsetek oceniających, że mogliby łatwo kupić alkohol. W całej grupie młodszych klas wskaźnik ten wyniósł w 2022 roku 19%, natomiast drugi wskaźnik dostępności – przebywanie w towarzystwie młodzieżowym, w którym pito alkohol, wyniósł 31%. Nie stwierdzono istotnych różnic w poziomie wskaźników pomiędzy podgrupami dziewcząt i chłopców.

W starszych klasach, znacząco spadły, w okresie 2018-2022 wartości obu wskaźników dostępności. I tak odsetki uczniów twierdzących, że łatwo mogliby kupić alkohol, zmniejszyły się z 61% do 47%, a w towarzystwie młodzieżowym, w którym pito alkohol, w 2018 roku było 70% uczniów, tymczasem w 2022 roku było to 62%. Należy dodać, że dziewczęta ze starszych klas bardziej licznie uczestniczyły w takich spotkaniach - 66%, w porównaniu z chłopcami - 58%.

Wnioski dla profilaktyki

Wyniki badań wskazują na stabilizację rozpowszechnienia wśród młodzieży używania tytoniu,

zarówno w krótkiej, jak i dłuższej perspektywie czasowej. W przypadku picia alkoholu widoczne są natomiast tendencje spadkowe, szczególnie widoczne w grupie starszych uczniów. Takie tendencje mogą napawać nadzieją rodziców, nauczycieli i samorząd troszczący się także o dobro młodzieży.

Nie możemy jednak zapominać o większym rozpowszechnieniu palenia papierosów i picia alkoholu wśród młodzieży ławskiej w porównaniu z młodzieżą warszawską. Takie okoliczności sugerują konieczność kontynuowania lub wprowadzania nowych, skutecznych działań profilaktycznych już w szkole podstawowej, aby można było uprzędzić moment inicjacji tytoniowej czy alkoholowej i wpłynąć na dalsze ograniczenie rozpowszechnienia używania tych substancji.

*Krzysztof Bobrowski
Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie
Red. kontakt@infoilawa.pl.*

Źródło:

<https://www.infoilawa.pl/aktualnosci/item/72544-tyton-i-alkohol-wsrod-ilawskiej-mlodziezy-uczniowie-wypelnili-ankiety-znamy-wyniki>